

GJALLARHORNET

Utges av Svenska Arkeologiska
Samfundet

Årgång 27. Nr.1. 2007

SVENSKA ARKEOLOGISKA SAMFUNDETS ÅRSMÖTE 2007

Plats: Röda rummet, Statens historiska museum.

Tid: Torsdagen den 19 april, kl. 17.00.

Direkt efter årsmötet med start kl. 19 till 21, kommer det arrangeras en paneldebatt med temat **”PUBLIK ARKEOLOGI”** som behandlar SHM:s kommande basutställning, **FORNTIDER del 2.**

Dagordning för årsmötet

1. Mötets öppnande
2. Frågan om mötets behöriga utlysande
3. Fastställande av dagordning
4. Val av mötesordförande, mötessekreterare samt två justeringsmän tillika rösträknare
5. Upprättande och justering av röstlängd
6. Verksamhetsberättelse (utdelad)
7. Bokslut (utdelad)
8. Revisionsberättelse
9. Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen
10. Styrelsen förslag till budget för 2007 (utdelad)
11. Val av övriga styrelseledamöter (ett år) och suppleanter (ett år)

12. Val av två internrevisorer och två revisorssuppleanter
13. Fastställande av eventuella avgifter
14. Meddelande om beslut om stipendier ur Rosa och Valter Tengborgs stipendiefond
15. Ärenden väckta av ledamöter
16. Övriga frågor
17. Mötets avslutande

OBS! Förslag som ledamot vill ha behandlat på årsmötet lämnas till styrelsen i god tid före årsmötet. Har du sådana förslag maila eller posta dem till ordföranden Tore Artelius, Riksantikvarieämbetet, UV Väst, Kvarnbygatan 12, 431 34 Mölndal, e-post tore.artelius@raa.se.

VAR TOG ARKEOLOG(I)ER VÄGEN?

Regeringen och Kulturdepartementet förordnade f.o.m. den 1 januari 2007 nya ledamöter i styrelsen för Statens historiska museer.

Av åtta ledamöter finns en historiker och två arkeologer, resterande sex representerar det svenska näringslivet – verkställande direktörer samt styrelseordföranden i olika, mest privata organisationer.

Statens historiska museer förvaltar i sina samlingar över 20 miljoner föremål. Arbetet pågår för fullt med att föra in dem i databasen. Statens historiska museer (SHMM) är en central musei-myndighet som består av Historiska museet, Kungl. myntkabinettet och Tumba bruksmuseum.

Historiska museet

Tumba bruksmuseum

Kungl. myntkabinettet

På Historiska museets nya hemsida kan man läsa: ”Myndigheten förvaltar kulturarv och ger perspektiv på tillvaron för att stärka en demokratisk samhällsutveckling.

Vi arbetar nu med att förändra och utveckla verksamheten för att bli Nordens bästa kulturhistoriska museer”. SHMM är på god väg att faktiskt bli det.

Sedan början av 1960-talet har omfattningen av Statens Historiska museums verksamhet, med fyndhanteringen i fokus, stått i direkt relation till samhällstillväxten. Ökningen av fyndvolymen saknar tidigare motsvarighet. Samhälleliga krav på museet att visa sitt material och öppna sina magasin, har samtidigt ställts. Museets besökssiffror var 1970 de högsta sedan dess öppnande. All bearbetning av fyndmaterialet, konservering och rapportskrivning skulle ske på museet och inom museets budget. Enligt den dåvarande forskartraditionen förväntades även från den ansvarige för en arkeologisk undersökning att utöver rapporter även presentera en vetenskaplig publikation. År 1967 då museet hade fått en ny museichef, Olov Isaksson, gjordes en stor satsning för framtiden: ”museet – en institution i tiden”. Isakssons mycket medvetna satsning på samverkan med samhället och den publika arkeologin

(som då kallades *utåtriktad verksamhet*) kom att prägla museet och de första missnöjesförespråkarna för att detta starkt begränsade möjligheterna på forskningssidan kom till tals.

Sedan dess har det hänt mycket: i tidigare numren av *Gjallarhornet* redogjordes för stora förändringar som skedde i början av 2000-talet (Behöver arkeologin dagens museum? Nils Ringstedt & Bozena Werbart 2003. *Gjallarhornet* 23, Nr 4. Svenska Arkeologiska Samfundet. Stockholm).

Statens historiska museum har alltid fungerat som ett "nationellt museum", där "rummet" Historiska Museet utgått ifrån kontextlösa föremål. Hur hittar man andra ideologiska grunder i inställningen till kulturarvet och den ideologiska sidan av det? Att bevara kultur och kulturarv är viktigt, men på vilka grunder och i vilka syften? Tidigare museichefen Kristian Berg ansåg att om man inte kan ändra den negativa attityden mot det nutida/historiska perspektivet på dagens arkeologiska museer och inte heller ändra ifrågasättandet av samhällsrelevans, då kommer inte sådana museer att överleva särskilt länge. Att spegla nutid och det moderna samhället genom historiska perspektiv borde vara en självklarhet för museianställda.

För sådan syn står Statens historiska museer idag. Det är mycket positivt. Det som förenar olika inriktningar i dagens arkeologi är intresset för mänskliga relationer, den fysiska miljön och även de föremål som människan skapat. Att förvalta kulturarven, inte minst 20 miljoner föremål från förhistorisk, medeltid och historisk tid ställer stora krav, både på museernas anställda,

museernas styrelse och enskilda besökare. Det är de demokratiska principerna man oftast hänvisat till inom den publika arkeologin. Men demokratiska principer förespråkades redan i begynnelsen av museologin, då 1903 professor Alfred Lichtwark (1852-1914), tysk konsthistoriker, chef för Hamburger Kunsthalle från 1886, pratade i Mannheim, Tyskland om "Die Museum als Volkbildungsstätte". Lichtwark tillhörde pionjärerna inom konstpedagogiken och betonade vikten av att lära barn förstå konst. Han utvecklade sina idéer i den mycket spridda boken *Übungen in der Betrachtung von Kunstwerken* (1897).

Att utveckla demokratiska principer på museer – det är en lång och svår process. Alla moderna stater försöker ta över kontroll över den officiella historien, kanske rentav skapa berättelser.

Men det är inte museianställdas, arkeologernas eller konsthistorikers jobb att skapa berättelser, bara att skapa kontexter i vilka människor kan skapa dessa berättelser.

Ett museum gör inte kulturen, skapar inte identitet, har INTE alla svar – ett museum bevarar dock kulturen, registrerar identitet, och ställer frågor.

Men varför finns det då så få arkeologer som en del av statliga arkeologiska institutioners styrelser? Särskilt när ambitionen är numera att stödja förvandlingen av museibesökaren från den passive observatören till den aktiva, handlande och nyfikna människan. Vid skapandet av innovativa idéer, "familjevänliga" utställningar, där besökaren står i centrum, skall forskare vara med. Denna så självklara syn

påpekades sedan länge av världens främsta och ledande gestalter inom museiverksamheten, som t ex av Ralph Appelbaum, (Ralph Appelbaum Association) med de senaste verken: Museum of New Zealand Te Papa Tongarewa i Wellington, pressmuseum i Washington och språkmuseum i Taipei, Taiwan, eller av Patricia Sterry från University of Salford, Manchester, som studerade förhållanden mellan kulturarv och design: "Design and Designing for Museum Visitors: dynamics of 21st century Audience". Hennes artikel från 2005: "A Study of Grandparents and Grandchildren as Visitors to Museums and Art Galleries in the UK" integrerar pedagogisk, arkeologisk och konsthistorisk forskning.

Enligt denna syn är museer endast introduktionsplatser. Ett preludium för kontextuell förståelse för besökaren. Så länge - allt bra.

Men vart tog arkeologerna vägen? Varför inte utmana etablissemangen lite, i stället för att vara så politiskt korrekta? Vågar vi inte?

Museerna "äger" inte historien längre. Så pass har samhället och människorna förändrats. Vad är vår expertroll då? I Skandinavien är kulturarv ett interaktionistiskt ideal, vi är medvetna om att kulturarv är var mans produkt. Det är ett unikt perspektiv som vi bör slå vakt om, utveckla och antagligen beforska mer.

Bozena Werbart

DET ANTIKA ARVET MED ARKEOLOGISKA SAMFUNDET

Som jag meddelade i Gjallarhornet 2006:4 arrangerar Samfundet en Samfundsresa till Västra Turkiet – buss och båt i Jonien 5-15 september 2008. Under resan besöks intressanta platser som Istanbul, Troja, Pergamon, Efesos, Priene, Miletos, Didyma, Iassos, Labranda och Halikarnassos. Vår ciceron på resan blir docent Lars Karlsson, Uppsala universitet. Paradisresor har planerat resan.

Några dagar under resan kommer vi att färdas med båt längs kusten för att besöka några av platserna som nämns ovan (Iassos, Myndos, idag benämnt Gümüslük, Halikarnassos, idag benämnt Bodrum, och Labranda). Sedan några år tillbaka leder Lars Karlsson grävningar i Labranda.

Det är en spännande resa och researrangören behöver veta i god tid om det finns intresse för att delta så att arrangören kan gå vidare i sin planering. Det fullständiga reseprogrammet inklusive pris och resedetaljer återges i Gjallarhornet 2006:4. Jag inbjöd där till intresseanmälningar före 1 april. Som jag skrev i tidningen måste minst 26 personer vara intresserade av att följa med. Nu har 17 personer anmält sig så det finns fortfarande platser kvar.

För att ge mer tid till övervägande om deltagande så utsträcker jag tiden för intresseanmälningar till **senast 30 april**. Får vi full anslutning så meddelar jag – efter kontakt med Paradisresor – samtliga som visat intresse att de kan göra slutanmälan till Paradisresor.

E-posta namn, adress och telefonnummer till mig eller skriv till min bostadsadress.

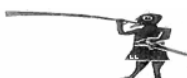
Nils Ringstedt
Författarvägen 5
167 71 Bromma
e-post nils.ringstedt@globalnet.net

ROSA OCH VALTER TENGBORGS STIPENDIEFOND

Rosa och Valter Tengborgs stipendiefond utdelar resestipendier till yngre svenska arkeologer som vill delta i undersökningar eller bedriva studier utomlands och till yngre utländska arkeologer som vill delta i undersökningar eller bedriva studier i Sverige.

Vid föregående styrelsemöte beslutade styrelsen för Samfundet att tilldela Sandra Karlsson 10.000 kr ur stipendiefonden för år 2007 i syfte att under fem veckors tid medverka i svenska arkeologiska utgrävningar i Labranda, Turkiet.

NYA LEDAMÖTER

Till Samfundet har följande nya ledamöter invalts:

Torbjörn Brorsson
Elisabet Regner
Mikael Simonsson
Lennart Swanström

ÅRSAVGIFT 2007

Liksom i år kommer den blygsamma summan av 100 kronor att tas ut. Ni kan redan nu börja betala in avgiften på pluskonto 351210-0. **Glöm inte att notera avsändare och att inbetalningen avser årsavgift 2007.** I och med detta önskar också redaktionen att alla som på något sätt bytt adress eller e-postadress meddelar det till Bodil Petersson som har tagit över ansvaret för Samfundets ledamotsregister. Bodil kan nås på telefon 046-2224515 eller e-post bodil.petersson@ark.lu.se eller postadress Lunds universitet, Institutionen för arkeologi och antikens historia, 223 50 Lund.

GJALLARHORNET

Deadline för nästa Gjallarhornet är den 29 april. Bidrag skickas till Anders Hansson, helst med e-post: anders.hansson@jamtli.com

Alternativt: Anders Hansson, Jämtlands läns museum, Box 709, 831 28 Östersund.

Du vet väl att du kan få Gjallarhornet per epost!? Skicka din epostadress till Bodil Petersson, bodil.petersson@ark.lu.se

AKTUELLA HEMSIDOR

Värt att notera är Samfundets två intressanta hemsidor. Besök Samfundet på **www.arkeologiskasamfundet.nu** och se allt om Current Swedish Archaeology på **www.currentswedisharchaeology.org**